

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Milana Kamlacha a JUDr. Marie Součkové ve věci žalobkyně **Ing. M. T.**, zastoupené JUDr. Irenou Strakovou, advokátkou se sídlem Praha 1, Žitná 45, proti žalované **České správě sociálního zabezpečení**, se sídlem Praha 5, Křížová 25, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Brně č. j. 34 Cad 106/2004 - 43, ze dne 20. 6. 2005,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Brně č. j. 34 Cad 106/2004 - 43, ze dne 20. 6. 2005 **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou kasační stížností napadla žalobkyně (dále též „stěžovatelka“) v záhlaví uvedený rozsudek Krajského soudu v Brně, jímž byla zamítnuta její žaloba proti rozhodnutí žalované ze dne 29. 6. 2004. Česká správa sociálního zabezpečení jím odňala stěžovatelce od 6. 8. 2004 starobní důchod podle ust. § 56 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (dále jen „zákon č. 155/1995 Sb.“) a podle Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení č. 228/1993 Sb. (dále jen „Smlouva“). Správní orgán dospěl k závěru, že k přiznání důchodu za dobu pojištění stěžovatelky do 31. 12. 1992 je podle čl. 20 Smlouvy příslušná Sociální pojišťovna – ústředí Bratislava, neboť nárok na český důchod za tuto dobu pojištění stěžovatelce nevznikl. Česká republika bude příslušná pouze ke zhodnocení doby pojištění stěžovatelky získané po datu 31. 12. 1992 na území České republiky ve smyslu čl. 11 Smlouvy. Současně žalovaná rozhodla, že o nároku a výši starobního důchodu dle českých předpisů bude rozhodnuto dodatečně po ukončení řízení se Sociální pojišťovnou – ústředí Bratislava.

Krajský soud dospěl k závěru, že v daném případě nebyl starobní důchod přiznaný stěžovatelce rozhodnutím ze dne 29. 11. 2001 vyplácen žalovanou oprávněně, neboť nebyla

správně posouzena příslušnost výplaty ve smyslu Smlouvy. Vzhledem k tomu, že naposledy před rozdělením ČSFR byla stěžovatelka zaměstnaná u S. B., je k přiznání důchodu podle čl. 20 Smlouvy za dobu jejího pojištění do 31. 12. 1992 příslušná Sociální pojišťovna – ústředí Bratislava. Žalovaná tedy správně napadeným rozhodnutím starobní důchod podle ust. § 56 zákona č. 155/1995 Sb. a podle Smlouvy odňala. Rozhodující zde není, na kterém území měla stěžovatelka ke dni 31. 12. 1992 trvalý pobyt. Z uvedených důvodů krajský soud žalobu podle ust. § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“) jako nedůvodnou zamítl.

Kasační stížností napadla stěžovatelka rozsudek krajského soudu z důvodu podle ust. § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Z podkladů, které byly předmětem jednání před krajským soudem, je zřejmé, že posledním zaměstnavatelem stěžovatelky nebyl ke dni 31. 12. 1992 S. B., nýbrž že stěžovatelka byla k tomuto datu účastna důchodového pojištění jako uchazečka o zaměstnání, evidovaná u Úřadu práce v R. R. Pro zápočet náhradních dob pojištění, byly-li posledními dobami účasti na československém důchodovém zabezpečení v roce 1992, je podle Smlouvy rozhodující trvalý pobyt. Uplatní se tedy odst. 2 článku 20 Smlouvy, a nikoli jeho odst. 1. Již v řízení před krajským soudem stěžovatelka prokazovala faktický trvalý pobyt na území ČR minimálně již od 1. 10. 1992. Krajský soud však nepovažoval tuto námitku za rozhodnou pro posouzení věci, a to přestože ČSSZ Praha evidenci stěžovatelky na Úřadu práce potvrdila. Úzce gramatický výklad pojmu „poslední zaměstnavatel“ a vytržení jediného ustanovení článku 20 Smlouvy krajským soudem z kontextu považuje stěžovatelka za chybné. Za nepřijatelné považuje rovněž zpětné uplatňování Smlouvy na rok 1992 za situace, kdy tato byla zveřejněna až v roce 1993. Je přesvědčená, že starobní důchod jí byl odňat neprávem a žádá proto Nejvyšší správní soud, aby rozsudek Krajského soudu v Brně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaná ve svém vyjádření ke kasační stížnosti ze dne 11. 10. 2005 odkazuje na čl. 11 odst. 3 Smlouvy, podle kterého pokud nárok na důchod nevznikne v jednom či v obou smluvních státech pouze s přihlédnutím k dobám zabezpečení získaným na vlastním území, přihlédne příslušný nositel zabezpečení k dobám získaným v obou smluvních státech a stanoví dílčí důchod. O skutečnosti, že poslední zaměstnavatel stěžovatelky měl ke dni rozdělení ČSFR sídlo na území Slovenské republiky, není dle jejího názoru pochyb. Česká republika je tak v daném případě příslušná pouze ke zhodnocení doby stěžovatelčina pojištění po datu 31. 12. 1992. Nárok na starobní důchod za dobu pojištění do 31. 12. 1992 podle českých předpisů jí nevznikl. V podrobnostech odkázala žalovaná na své vyjádření k žalobě ze dne 20. 10. 2004. Na podporu svého stanoviska pak odkázala na rozhodnutí Nejvyššího správního soudu č. j. 6 Ads 62/2003, podrobně analyzující situaci vzniklou v souvislosti se zánikem ČSFR, jehož závěry lze dle jejího názoru použít i v projednávané věci. Žalovaná je přesvědčena, že krajský soud svým rozhodnutím nepochybil.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu uplatněných stížních bodů, jakož i z hlediska ust. § 109 odst. 3 s. ř. s. a po posouzení věci dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná. Ze správního spisu přitom zjistil tyto pro posouzení věci rozhodné skutečnosti:

Rozhodnutím ze dne 29. 11. 2001 byl stěžovatelce přiznán starobní důchod od 1. 6. 2001 podle ust. § 29 zákona č. 155/1995 Sb., a to ve výši 7944 Kč. Důchodového věku stěžovatelka dosáhla dne 5. 8. 1999. K tomuto dni získala celkovou dobu pojištění v délce 27 roků a 16 dnů.

Dne 28. 6. 2004 postoupila Česká správa sociálního zabezpečení dodatečně žádost stěžovatelky o starobní důchod k vyřízení Sociální pojišťovně – ústředí Bratislava s odůvodněním, že při kontrole spisového materiálu stěžovatelky bylo zjištěno, že žalovaná není příslušná k rozhodování o výplatě starobního důchodu žadatelky, neboť ve smyslu čl. 20 Smlouvy se doby zabezpečení získané stěžovatelkou před rozdělením ČSFR, považují za doby zabezpečení Slovenské republiky. Posledním zaměstnavatelem stěžovatelky ke dni 31. 12. 1992 byl S. B. Rozhodnutím žalované ze dne 6. 8. 2004 byl stěžovatelce s tímto odůvodněním odňat starobní důchod podle ust. § 56 zákona č. 155/1995 Sb., jak bylo uvedeno výše.

Rozhodnutím ze dne 8. 12. 2004 přiznala Sociální pojišťovna – ústředí Bratislava stěžovatelce starobní důchod podle § 21 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení ve znění zákona č. 107/1999 Z.z., podle ust. § 259 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálním pojištění a čl. 11 Smlouvy, a to od 1. 6. 2001 ve výši 4078 Sk měsíčně.

Dne 27. 4. 2005 rozhodla Česká správa sociálního zabezpečení o přiznání starobního důchodu stěžovatelce od 1. 6. 2001 podle ust. § 29 zákona č. 155/1995 Sb. a podle čl. 11 Smlouvy ve výši 1770 Kč měsíčně. Současně žalovaná poukázala stěžovatelce doplatek důchodu za dobu od 6. 8. 2004 do 5. 6. 2005 ve výši 20 375 Kč.

O věci uvažil Nejvyšší správní soud takto:

Předně je třeba krajskému soudu vytknout, že si před posouzením věci neujasnili předmět správního řízení s ohledem na obsah napadeného rozhodnutí a nevymezili tak rozsah vlastní přezkumné činnosti. Tento je dán uplatněnými žalobními body (§ 75 odst. 2 s. ř. s.), které ovšem musí směřovat proti výroku správního rozhodnutí (§ 65 odst. 1 s. ř. s.). V daném případě napadla stěžovatelka žalobou rozhodnutí o odnětí důchodu, veškeré uplatněné námítky však směřovaly proti kritériím, podle nichž se dle Smlouvy určuje příslušnost nositele zabezpečení po rozpadu ČSFR, resp. poukazovaly na skutečnost, že stěžovatelka o těchto kritériích nebyla správními orgány dopředu informována. V podstatě tedy stěžovatelka brojila proti způsobu, jímž Smlouva rozdělila mezi nástupnické státy povinnosti vyplývající ze vztahů, jež měly svůj původ v období existence společného státu. Otázku, zda byly v daném případě splněny podmínky pro odnětí starobního důchodu, tj. zda byl stěžovatelce starobní důchod skutečně vyplácen neoprávněně, stěžovatelka v žalobě nenadnesla a závěr žalované v tomto ohledu tedy nijak nezpochybnila.

Z takto formulované žaloby vycházel následně krajský soud a (namísto případného postupu podle § 37 odst. 5 s. ř. s.) o věci meritorně rozhodl, aniž by z odůvodnění napadeného rozsudku bylo zcela zřetelné, čím se vlastně v dané věci zabýval. Zde se pouze bez dalšího ztotožnil se závěrem správního orgánu o neoprávněnosti vyplácení starobního důchodu stěžovatelce a důvodnosti jeho odnětí. S takovým postupem nemůže Nejvyšší správní soud souhlasit.

Podle ust. § 56 odst. 1 písm. c) zákona č. 155/1995 Sb. zjistí-li se, že důchod byl přiznán nebo je vyplácen ve vyšší částce, než v jaké náleží, nebo byl přiznán nebo se vyplácí neprávem, důchod se sníží nebo odejme nebo jeho výplata se zastaví, a to ode dne následujícího po dni, jímž uplynulo období, za které již byl vyplácen. Podle ust. § 56 odst. 1 písm. d) citovaného zákona se postupuje stejně, pokud se změnila skutečnosti rozhodné pro výši důchodu nebo pro nárok na jeho výplatu.

Pro rozhodnutí ve věci bylo třeba primárně určit, o čem správní orgán v daném případě rozhodoval a zda tak činil adekvátně zjištěnému skutkovému stavu, jinými slovy zda byl skutkový stav správním orgánem podřazen správné z vícero dispozic citované právní normy, či nikoli. Dle názoru Nejvyššího správního soudu tomu tak nebylo. O tom, zda stěžovatelka splňovala podmínky nároku na důchod (a zda tak byl starobní důchod vyplácen oprávněně, či nikoli) v projednávané věci neexistovala jakákoli pochybnost. Před podáním žádosti o starobní důchod stěžovatelka dosáhla důchodového věku a k tomuto datu rovněž získala s použitím čl. 11 odst. 3 Smlouvy potřebnou dobu pojištění. Nárok na důchod podle ust. § 29 zákona č. 155/1995 Sb. jí tak bezesporu vznikl. Předmětem správního řízení proto nemělo být rozhodování o nároku na dávku, nýbrž pouze o její výši. Usoudil-li správní orgán dodatečně, že není příslušným ke zhodnocení doby pojištění před 31. 12. 1992, ovšem současně je příslušným ke zhodnocení doby pojištění stěžovatelky získané po tomto datu na území České republiky ve smyslu čl. 11 Smlouvy, neznamená to, že stěžovatelce nevznikl nárok na český důchod, nýbrž že jí byl tento vyplácen ve vyšší částce, než v jaké jí náleží. Na místě tedy nebylo důchod odejmout, nýbrž snížit jeho výši adekvátně době pojištění získané na území ČR (postup podle čl. 11 odst. 4 Smlouvy a ust. § 61 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb.).

Tím, že se s výše uvedeným pochybením správního orgánu krajský soud nevypořádal, zatížil své rozhodnutí vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, tj. takovou vadou, ke které přihlíží Nejvyšší správní soud v souladu s ust. § 109 odst. 3 s. ř. s. z úřední povinnosti. Z uvedeného důvodu Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení a samostatně se již nezabýval námitkami uplatněnými stěžovatelkou v kasační stížnosti. V novém řízení je krajský soud vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku. Žalovaná pak po zrušení svého rozhodnutí vyčká výsledku řízení probíhajícího před správními soudy o přezkumu jejího rozhodnutí ze dne 27. 4. 2005 (jehož existence je Nejvyššímu správnímu soudu známa z úřední činnosti). Podle jeho výsledku ve věci úpravy výše starobního důchodu stěžovatelky znovu rozhodne. O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodne v novém řízení krajský soud.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 7. února 2007

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu

